

ALBIŢA

REVISTA ENCICLOPEDICA POPULARA

APARE ÎN FIE-CARE DUMINICĂ

Abonament, pe an: în țară	Lei	5
„ „ „ străinătate	„	8
Un număr		15 bani.

SUMAR:

Toma Dicescu, Scene din educația familiei. — *Gh. Adănescu*, Andrei Mureșianu. — *Andrei Mureșianu*, Marșul anului 1948. — *D. Munteanu-Rimnic*, O carte veche și sănătoasă. — Cuvînt de îngropare pentru Stefan-Vodă. — *Dr. Buđău*, Ardeul. — *N. Gădeiu*, Snovă populară. — *V. S. Moga*, Cartoful. — *Petre Petrescu*, Piatra Teiului. — *V. Stoicănescu*, Veterinăria populară. — *V. S. Moga*, Cronica agricolă și comercială. — Un apel. — Deslegarea întrebărilor. — Informațiuni.

Ilustrațiuni: Mureșianu (portret). — În luptă. — O lecție de citire.

Scene din educația familiei.

Eră o frumoasă zi de primăvară! Rațele căldurose ale soarelui pătrundeau într'o odăiță unde o mamă se ocupă cu îmbrăcarea copilului ei. E ceva duios să privești cum o mamă își îngrijește copilașul.

«Ah, ce bine prinde rochița cea nouă pe drăguțul meu de băiat. Să-î mai pun acum și pălărioră cu panglicuțe frumoase, și nu-î mai lipsesc nimic. Veniți omeni, veniți iute de vedeți cât de frumușel e Ionel al nostru!»

Cam acestea erau vorbele mamei însoțite de un zîmbet de bucurie.

Acum alergă în fugă doica, slugile, toți ai casei, și-și arată toți uimirea.. Micul prințisor de doi ani privește plăcut în jurul său, pare că simte curtenirea ce i-se face.

«Copiii au nevoie de iubire, fie chiar iubirea unui animal sălbatic», dice Lessing. «Fără desmierdări nu pôte să trăiască o inimă de mamă».

Förte bine! Dar nici odată să nu uite mama că cel mai bun dar vatămă prin esces; așa dar și iubirea exagerată este vătămătoare.

Să nu-ți închipui, duiosă mamă, că copilul tēu privește aceste omagiuri numai ca nisce glume! Pentru această ființă

de doi ani nu există impresiuni glumete sau serioase; ci numai impresiuni cari îi măresc sau îi micșorează buna sa dispozițiune. Omagiile ce aduceți copilului acum sînt pentru el adevărate, și cine scie dacă nu creșteți un mic despot!...

Ionel gătit cu rochița cea nouă fu dus la plimbare și când s'a întors fu primit cu mare alaiu.

Acum se pune masa, toți copiii se aședă în jurul părinților. Dar Ionel ia locul cel mai bun, lângă mămica. Aduceți repede mîncarea, bucățica cea mai bună pentru Ionelul nostru! Veți, dragul mamei, nimeni n'are bucățică așa bună ca tine, ah, ce mult o să-ți placă! Ce mai vrei? Am uitat vinul! Iute, iute un păhărel pentru odorul mamei!»

Acum se amestecă vinul cu apa și dorința copilului s'a împlinit! Ce mîndru mănîncă și bea micuțul și la fie-care masă i se dă o probă nouă că lumea din prejurul lui există numai spre a-i satisface toate dorințele lui.

S'a isprăvit masa și tînera dădacă ia pe băiat pe genuchi. Ea îl lăgăna, îi cântă dulce și privesce pe ferestră după trecători.

Vai, Ionel s'a lovit de masă și începe să țipe gróznic! «Na, na, strigă dădaca, masă uriciósă, tu mi-ai lovit copilășul, îți dau eu ție,» și masa capătă lovituri drept pedepsă.

Ionel se jócă c'un degetar; acest lucru lucios îi place; dar cusătoreșa care îi face rochița are trebuință de el și Ionel trebuie să-l lase din mîna. Altă supărare, alte țipete! I se dau pedepse aparente cusătoresei, și ea dă alt-ceva cu ce să se jócă băiatul; numai de cât amuțesce gura celui ce mai înainte țipă.

Dacă prin acésta câștigă ceva bun inima lui, dacă nu se înrădăcinéază pasiuni în copil, care cu timpul vor da róde rele, acésta este altă chestie. Póte sfirșitul icónei nóstre va da răspuns la acésta.

Să observăm încă! Băiatul șade în casă și se jócă. Dădaca voiesce să-i clădescă ceva, dar el dărîmă neconținut tot ce ea combină. Bine, să-l lăsăm să clădescă singur, ca inițiativa lui proprie să se desvolte. Iată că vine o surióră mai mare și alege din grămada jucăriilor una, ca să o arate unei prietîne. Să veți, cum se mînie micuțul nostru! Aruncă totul, sbérá, dă din picioare și nu se liniștesce pînă ce toate jucăriile nu sînt iar dinaintea lui. Tocmai intră tata în casă, Vai de tine, Ionel! După-ce tata află cauza mîniei sale, strigă rîdînd: «Bine, băieto, imi place energia ta, cu tine n'o să pótă să ne mai íea Dobrogea!»

Fericitule părinte, tu care te bucuri de acésta manifestare energetică a voinței fiului tău, păzesce-te ca mai târziu să nu țî-se știrbéscă din autoritatea ta paterńă!...

Să lăsăm să trecă zece ani și să vizităm acum iarăși această familie. Căutam pe Ionel și îl găsim în camera tatălui său. Cu un aer indiferent el ascultă morala ce-i face părintele său supărat.

«Așa dar, astea sînt semnele îmbunătățirii tale? La conduită ai nota trei; știu că nu primesci nici o observațiune, te îmbufnezi la cea mai mică dojană din partea profesorilor tăi și ai o forțe mare îngâmfare; pleacă de aci, nu mai voiesc să știu nimic de tine, nemernicule!»

Ast-fel vorbește părintele minios și-l gonesce de lingă el. Și Ionel? Ionel nu este de loc atins de mînia părintelui său; și își răsbună, pentru umilirea suferită, pe fratele său cu care se întilnesce afară; acesta alergă plîngînd la mă-sa și se jeluiesc de fratele lui. Mama în desperare alergă la tata și inima ei îngrijată isbucnesc cu aceste vorbe:

«Ce-o să iasă din Ionel, dacă va merge tot așa înain. El se pòrtă par'că ar fi singur în lume; aroganța lui, des-trăbălarea lui nu măi au margini; măi înainte eră așa de drăguț, acum se plinge tótă lumea de el.»

Dus pe gânduri sta tata; anii copilăriei băiatului trec pe dinaintea ochilor lui și își aduce aminte de excesul de tandrețe ce Ionel a avut din partea mamei sale, și serios se adresă el către soția sa:

«Tu ești vinovată de stricăciunea lui; tu l-ai răsfățat prin prea multe desmierdări!»

Noi să apărăm pe sărmana mamă, ea pòrtă numai o parte din vină: și tatăl și mama și rudele și prietenii și slugile, cu toți sînt vinovați.

Cheia la această enigmă pedagogică lesne se pòte găsi. Pedagogii vremilor trecute diceau: sufletul copilului este o *tabula rasa*, pe care educatorul pòte însemnă după plac cunoscințe, sentimente, năzuințe. Unii au cređut că unele din însemnări s'ar puté corectă; ba chiar că ar putea să fie cu totul șterse și înlocuite cu altele. Această idee e falsă.

Sufletul copilului este o țarină și încă un pămînt roditor care are în sine puteri susceptibile *de primire și încolțire*. Dacă depunem o sămînță în țarină măi întăi nu observăm nici un rezultat. Pare totul pierdut. Dar în curînd apare o mică plantă, care crește și crește mereu și nu poți s'o opresci dacă nu întebuințezi mijloce de forță.

Tocmai așa se întimplă și cu stimulentele ce le depunem ca germe în sufletul copilului. Acestea sînt prinse cu o putere deplină, căci e tocmai pămînt primăvăratice, care n'a produs încă. Ce s'a înrădăcinat o dată în inimă, nu se măi pòte desrădăcina. Putem distruge planta, rupendu-i rădăcina. Ceea-ce s'a depus în sufletul copilului putem s'o potolim, să-i punem stavilă, dar rădăcina nu o putem distruge fără a nimici chiar ființa!

Dar să ne întorcem iarăși la Ionel! — Prin lingușiri nemăsurate, desmierdări și curteniri voi ați depus în sufletul lui susceptibil *un germen puternic de egoism*. El mai întâi simți o plăcere neînțeleasă; din ce în ce această plăcere îi deveni mai clară și mai dragă, și, în fine, se statornici în el *ca înclinațiunii și dorințe*. Atunci n'ați observat nimic la el neplăcut; germenul de năzuințe egoistice eră încă ascuns; se dezvoltă însă încet-încet în *adîncul* sufletului copilului. Cu cât se dezvoltă puterea fizică și intelectuală, cu atât se dezvoltă împreună cu ele și germenul egoismului hrănit prin *desmierdări*.

Lumea nu este un rai; trebuie să mai lăsăm să rămâie atîrnat câte un măr pe pom. Noi cerem ca Ionel să se obișnuiască cu privațiunile, să trăiască în o lume ce nu e tocmai darnică în vorbe și fapte plăcute. El nu se poate învoi cu această lume; impulsul său egoistic nu e pregătit pentru acesta, și atunci crapă coaja, ca să dîcem așa, și viața încolțesce repede dispozițiunea spre plăcere și desfătare. Fie-care moment ce-i împiedică dorințele sale, îi ațîță mai mult înclinările, și ast-fel trăiesce el într'o luptă continuă cu lumea ce-l înconjoară. El nu s'a schimbat de loc, de aceea el e de plîns. Persónele ce-l înconjoară și-au schimbat colórea în ciuda lui. Acum ar vrea el să se bucure de tot ce e mai bun pe lume, însă i se dă de înțeles că nu e numai el în lume. Comite absurdități, prostii, dar acum nu mai e lăudat și mîngăiat; el numai de cât vrea să ridice mîna asupra persónelor ce nu-i fac după plac, dar nimeni nu-l mai încurajază prin rîs. E îngâmfat, are opiniune mare despre el însuși, dar nimeni nu recunósce acesta, toți îl dojenesc. E dar de mirare, dacă junele se minie pe o lume, care mai întâi îl legănă în visuri frumoase și acum îl scóte din ele cu cruđime; care îl conduceă întâi numai prin bucurii și veselii și acum voiesce să-l ducă prin dureri și supărări?

Din punct de vedere psihologic nu putem să-l luăm în rîu, dacă el acum își descarcă veninul sufletului său prin tot felul de destrăbălări și supărări. Lingușirea exagerată și rîsfățul nasc de obște din isvorul iubirii nechibzuite, care este o otravă lentă, ce nimicesce caracterul copilului.

* * *

Ce o să devie Ionel? Să vorbim sincer. Ca ucenic, ușor va uita el ce este supunerea și se va certă cu maestrul, cu patronul său. Nicî odată el nu-și va alege prietenî sinceri, ci lingușitori și clevetitori, căci cine se asemănă se adună. Ca funcționar, se va face *mașină*, nefiind capabil de nicî un sacrificiu, de nicî o faptă generósă; și lumea să se bucure, dacă un asemenea om nu va ocupa vre-o funcțiune mai înaltă, căci, înconjurat numai de lingușitori, el ar comite nedreptăți peste nedreptăți. Se înțelege de al sine,

că traiul în societate va ciopli ore-cum ceva din îngânfaarea și inchipuirea lui egoistă, dar acestea îi vor face rău și urmele răului se vor întipări pentru totă viața în fisionomia lui morală!...

Cât de mult te plîng, sărmană familie! Intenția ta a fost așa de bună, și acum erorile tale involuntare trebuie să le plătești cu mîhnire și lacrimi! Cu cât te plîng mai mult, cu atât mai mult rog pe toți părinții se schimbe desmierdările lor exagerate în *mingăieri* înțelepte, cari ca o plöie fină înviorază la timp și nu aduce pericol.

Și mai înainte de toate trebuie supravegheiate bonele, dădacele, doicile, în fine toți ai casei să nu se facă curtenitori ai copiilor prin laude absurde și să nu-î corupă print'r'o indulgență neînțeleasă.

Fie ca această icönă luată din viață să nu fie fără folos în educarea și îngrijirea micuților; și ca un bob de sîmînță să contribuiască la însănătoșirea și înobilirea educațiunii!

Toma Dicescu.

ANDREIU MUREȘIANU

— Notită despre viața lui —

are Român, chiar dintre cei ce n'au trecut prin școlă, n'a auđit ori n'a luat și el parte la vre-un cor care cîntă marsul «*Deșteptă-te Române!*» Este drept că melodia e cam plîngătoare, sîmenă mai mult a cîntec de jale de cît a cîntec de luptă. dar ne-am deprins așa de mult cu el, în cît îl iubim, ca și un părinte, care măcar că vede că fiul său e urît, dar îl iubesc fiind-că e al lui.

Iubim acest cîntec, căci el ne amintesc durerile trecute ale nîmului nostru, luptele prin cari a trecut și ne dă nădejde pentru viitor. Ar puté să întrebe cine-vă: *De ce acum, când România a ajuns și ea o țară cu ore-care putere, să mai cîntăm tot un cîntec care ne ăice să ne deșteptăm?* — Pentru că n'am reușit încă a întrupa nîmul într'una. Pînă atunci să fim vecinic deștepți și gata a ne face datoria.

Autorul acestui marș național este *Andrei Mureșianu*.

El s'a născut în orașul Bistrița din Transilvania

ANDREIU MUREȘIANU.

în anul 1816. După ce învătă în orașul său natal, se duse la Blaj. Terminând studiile superioare de preoție, fu numit învățător la școala românească de pe lângă capela din Brașov, apoi profesor la gimnaziul catolic din acel oraș.

Pe atunci, pe la 1838, Iacob Mureșianu, văr cu

Andreiū, scotea o fôie numită «*Gazeta de Transilvania,*» pe care o întemeiase George Bariț. Acastă fôie, care trăiesce pînă ađi, apêră drepturile națiunii române și avea și un supliment literar de Duminecă. Mureșianu Andreiū se făcū colaborator la acastă fôie și în 1848, când se începuse neînțelegerile între Români și Unguri (neînțelegeri cari au făcut apoi pe Români să aibă rêsboiū cu Ungurii) publică poesia sa «*Răsunsetul,*» care fu primită de toți cititorii cu mare entusiasm.

La 1850, dând concurs, fu numit traducător la Buletinul Oficial al Transilvaniei, care se publică la Sibiū în limba germană și română. Atunci părăsi Brașovul și se duse în Sibiū. Dar nu o duse prea bine aci. Austria învinsese pe Unguri în 1849 cu ajutorul Românilor din Transilvania și, în schimb, s'a purtat fôrte rêu cu foștii săi tovarăși. Nu s'au recunoscut drepturile națiunii române; iar bărbații cari luase parte la luptele de atunci erau persecutați.

Așa și bietul Mureșianu. De aceia în 1861 a fost nevoit să se retragă din postul ce ocupă și a venit iar la Brașov, unde a petrecut, bolnav, pînă la môrte, în 1863.

Dintre poesiile sale, cea mai vrednică de a fi cunoscută este «*Marșul din 1848,*» pe care o și reproducem mai la vale.

Gheorghe Adamescu.

DIN BATRÎNÎ

Dacă o soție aduce bune obiceiuri în casa bărbatului său, ea intră într'însa destul de bogată. Virtutea unui tată și a unei mame este o mare zestre pentru o fiică.

MARȘUL ANULUI 1848

DE

ANDREIU MUREȘIANU.

*D*estăptă-ți, Române, din somnul cel de morțe,
 În care te-adânciră barbarii de tiranî;
 Acum ori nici-odată croiește-ți altă sortă,
 La care să se-nchine și cruții tăi dușmanî.

*Acum ori nici odată să dăm dovezi în lume,
 Că-n aste mâini mai curge un sânge de Român,
 Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală un nume
 Triumfător în lupte, un nume de Traian.*

*Înalță-ți lata frunte și caută în jur de tine,
 Cum stai ca brații în munte voinicăi sute de miî!
 Un semn ei mai așteptă și sar ca lupii-n stîină:
 Bătrîni, bărbați și tineri din munți și din câmpii.*

*Priviți, mărețe umbre, Mihaiu, Ștefan, Corvine,
 Româna națiune, ai voștri strănepoși,
 Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
 Viață-n libertate ori morțe strigă toți.*

*Pe voi vă nămiciră a pizmei răutate
 Și orba neunire la Milcov și Carpați;
 Iar noi pătrunși la suflet de sfînta libertate,
 Jurăm că vom da mâna să fim pururea frați.*

*O mamă văduvită de la Mihaiu cel Mare
 Pretinde de la fiii-î ați mână de ajutor,
 Și blestemă cu lacrimi în ochi pe ori și care,
 În ast-fel de pericol s'ar face vîndător.*

*De fulgere să pîară, de trăsnet și puciosă,
 Ori-care s'ar retrage din gloriosul loc,
 Când patria, a sa mama, cu inimă duiosă
 Va cere ca să trecem prin sabie și foc!*

*Najunse iataganul barbarei Semi-lune,
 A cărei plăgi fatale și ați le mai simțim,*

*Acum se vîră cnuta în vetrele străbune;
Dar marlor ne e Domnul, că vii nu o primim!*

*N'ajunse despotismul cu'ntreaga lui orbie,
Al căruî jug din secolî ca vitele-l purtăm,
Acum se'ncercă cruđiî, în örba lor trufie,
Să ne răpescă limba; dar morfi numai o dăm.*

*Români din patru unghiuri! acum ori nicî odată,
Uniți-vă în cuget, uniți-vă-n simțiri;
Strigați în lumea largă, că Dunărea-î furată
Prin intrigă și silă, viclene uneltiri!*

*Preoți, cu crucea în frunte! căci ôstea e creștină,
Devisa-î libertate și scopul ei prea sfînt,
Murim mai bine în luptă cu glorie deplină,
De cât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pămînt!*

6 carte vechie și sănătösă.

A luat sēma frații noștri, cititorî ai «Albinei,» cum toți ômenii luminați, vędend relele pricinuite de rachiul cel otrăvitor, luptă din tôte puterile pentru stîrpirea lui. În țările cele-l-alte, lumina a pătruns de mult și de decî de ani dăinuesc pe acolo așa țisele *tovărășii de cumpătare*, în care cei intrați se îndatoresc să se cumpêteze la bętură sau să nu mai bea, ba încă și pe alții să-î opręscă (1). Tocmai faptul acesta mî-a adus aminte de o carte românescă din vremuri, unde se vorbește de nisce ast-fel de *tovărășii* (însoțiri, societăți sau ligi).

Iar această dare de sēmă o facem pentru ca să se vadă că de mult a fost simțit dușmanul în mijlocul nēmului nostru; pentru ca să se vadă ar-

(1) O ast-fel de *tovărășie* avem și noi la Iași, cunoscută sub numele de *Liga contra alcoolismului*.

mele, cu cari s'ar pute duce lupta cu dînsul; și pentru ca să se înțelegă ceia-ce eră și este o to-vărășie de cumpătare.

Cartea este tipărită la Blaj, în ținutul Ardelului, în anul 1847, și pörtă titlul de:

«*Invățătura despre vinars (1), pentru folosul școlilor sătesci din Ardel.*» Din titlu încă se vede că scriitorul cărții a înțeles că *la sate* e păcatul mai mare, precum și locul de unde trebuie începută lupta, *de la școlă*. Cartea noastră, ca orîși-care, începe cu o *precuvîntare*, în care spune că s'a scris pentru-ca să dovedescă rachiul «ca o stricăciune a nației și isvor de nenumărate bóle trupesci și sufletesci»; pentru ca să îndemne la «însoțiri de cumpătare» și la «lepędarea de dînsul», care ar fi «*a doua rēscumpărare a păcatelor noastre.*» Apoi urmază: «în crescerea pruncilor voștri, gróza de tot ce se ține de rachiú, să vė fie una din îndreptările mai de frunte». Și pentru că s'arate că afară de toți ómenii de bine, cui i-se cade mai mult ca să lupte, precuvîntarea se sfîrșesce ast-fel: «episcopí, protopopí, parochí, dascáli și invēțatorí, fii și fiele patriei, umblați ca fiii și fiele luminei, străduiți-vė a deșteptá pe popor din somnu-í înfiorător *prin cárticéua acésta* — și chiar și *celor mai săraci în dar le-o veți da*, sau cu banií însoțirilor de aci înainte făcēde, sau cu spesele (2) satelor.»

Cartea este împărțită în 7 părți, și fie-care parte este sfîrșită cu un *cântec* și scrisă cu întrebări și răspunsuri tocmăi ca un *catechism*.

Pentru cunóscerea întregului material al cărții, dau cuprinsul fie-cărei părți:

1. Istoria rachiului.
2. Despre rachiú ca otravă.
3. Despre primejdiile ce le pricinuíesce rachiul în sufletul omului.

(1) Ast-fel numesc frații noștri din Ardeal rachiul.

(2) Cheltuelile.

4. Despre stricăciunea rachiului pentru puterile omului sufletesci, virtutea și bună starea lui.

5. Despre băutorii de rachiu și tot ce se ține de aceia peste tot.

6. De (1) beție.

7. Despre *însofirile de cumpătate*.

Tot spre luminare, să dăm câte-vă întrebări și răspunsuri, luate pe ales din vre-o parte sau alta:

I. Ce e rachiul?

R. O băătură, al cărui adevărat venin e ucigător de oameni, și așa cine o bea, fără îndoială, cu băutul, încet, încet își scurtă viața.

I. Cârциumarii cu ce au obiceiul a strică rachiul?

R. Cu praf de pușcă, piatră vinată, cenușe și alte materii de jos, pentru ca să fie mai tare, mai mărgeles și mai arțător.

I. Și cam de prin ce vremuri s'a socotit așa rachiul?

R. Încă din suta a 17-a, împărații Borusiei (2), pe băutorii de rachiu ca făcători de rele i-au socotit; și-au poruncit, ca ori-unde-i vă află, la închisore să-i puie.

I. Ce însemneză a se îmbetă?

R. A se îmbetă atâta însemneză, cât a se face de bună voie nebun.

I. Mai scii vre-un rău de-al rachiului?

R. Doftorii adevereșc cum că spirtul de rachiu după firea lui, întinde peste măsură aședarea vinelor și umflă stomacul într'atâta, cât cu cât cineva bea mai mult, cu atâta mănâncă mai puțin, pentru că rachiul țiind pinza întinsă, nu rămâne loc de poftă de mâncare.

Iată și unul din cântecele cu cari se sfirșesc cele șapte părți.

Cântecul 6.

Numai cel ne'nțelept foarte
Cu rachiu-și face mörte;

(1) Despre.

(2) Prusiei.

Ia, dar omul priceput,
 Nicî de cum nu l-a beut.
 Berea, vinul amăgesce;
 Dar rachiul nebunesce;
 Cine dar cu minte va
 Sîngele-și a'nveninà ?

Sau:

Sufletul n'are putere,
 Cugetul din minte pîere,
 Și a'nțelepciunii pază
 Mintea nu măi luminează:
 Când rachiul, diavol rîu,
 Ți-a spurecat sufletul tîu !

Trecem acum la partea cea măi însemnată, privitoare la *tovărășii*.

I. Ce însemnează a intră întru însoțire de cumpătare ?

R. A-și dà cuvîntul de om de omenie într'o însoțire, aî căreia toți inșii tare s'aũ legat întru sine, că nicî un fel de rachiũ, sub nicî un nume, nu vor bea, ci și pre alții se vor nevoi a-ĩ aduce să nu bea.

I. Care e scopul însoțirii de cumpătare ?

R. Ca bîutul rachiului de tot să înceteze în popor; cei ce se amărăsc în nevoile beției, la tótă viața de trezie să se deștepte; fețele lor să iea iar formă de om; mîinile lenose la lucrare să se învețe; bătăile, hoțiile, uciderile să înceteze; viața de omenie să se întorcă înapoi.

I. Numai ómenii bețivi trebuie să facă parte din însoțiri ?

R. Nu numai bețiii, ci și trejii; aceștia pentru ca să arate pildă bună, aceia pentru ca să se îndrepte.

Acesta este cuprinsul cărții de care mî-am adus aminte.

Ea e scrisă pe înțelesul și spre folosul tuturorora. Dacă și la noi, în România liberă, s'ar urmă pilda cu însoțirile de cumpătare, mult bine s'ar aduce. Să fim mulțumiți acum, de începutul făcut de cele două societăți din Iași (1) și București (2.)

(1) Liga contra alcoolismului.

(2) Societatea sciințelor umanitare.

Cuvîntul lor a fost puternic și rodnic, căci de câtă-vă vreme, prin scrieri ca și prin cuvîntări, toți ómenii luminați socotesc ca o datorie patriotică să strige fraților noștri din munți și din câmpii :
— Rachiul, ăsta-î dușmanul!

D. Muntenu-Rimnic

Prof. al gimnasiului din R.-Sărat.

CUVÎNT DE ÎNGROPARE

Vechiului Ștefan V. V. Domnul Moldovei

Ce s'a'ă numit Mare pentru marile vrednicii și vitejii ale sale (1).

Întru aceste cuvinte ce am dis, nu ați cunoscut chipul vitezului ce plingem? Cine ca dînsul totă isprava lucrărilor, lui Dumneșeu o da? Cine mai mult asudă ca să nu lase nimic dintr'acele ce omenescă silință ar pute face? Eră trebuință de sfat bun? Gata eră a tuturor să le asculte. Folosia graba? Somnul nu-l ținea, odihnă nu-l încălția, sbură ca pasărea! Eră îndrăznela de ajutor? Vięta nu cruță, cu sabiua în mână pe însași mórtea înfruntă! Așă dar cu picioare de a-pururea pe piatra ajutorului de sus, măselele vrăjmașilor se zdrobiă. Și ce trebuiesc cuvinte? Inseși întîmplările aū dovedit! Pe voi locuri roșite de sîngele vrăjmașilor, vę chiem martori. Voi spuneți mărimea sufletului seū! Voi ale lui biruințe, voi a lui vrednicie arătați. Biruitor l-ați vędut, dar nici odată mîndru, atuncea însuși când călca cerbicea vrăjmașului, și cu sabia în mână, junghia pe neprietini, plin de smerenie, nu de poftă a vęrsă sînge, ci pentru că îndărătnicia neprietinilor seī il siliă! Dar ce vom đice pentru a lui dulce milostivire? Ce casă, ce familie în pămîntul acesta din pricina lui s'a cernit! Plînsul și lacrămile erau pentru vrăjmașii noștri! Iar noi, ca nisce fiī în casa părintescă, în bucurie petreceam. Acum la neputințele noastre ajutând, slăbiciunile noastre ridicând, cu durerea de maică pe cela muștră, pe

(1) Veđi No. 18 și 21.

acesta mîngîiã, pe unii încãldiã, pe alții hrãnea. Dar, ah! aceste obștesci bune norociri, acẽstã dulce liniște, n'a fost statornicã pentru noi! Cãci pe dînsul tãinuitele cele de sus orînduiele ducẽdu-l cãtre vîrfurile mãririi, dulcẽța odihniei de la noi o goniã și cãnd o linã tãcere despre turburarea viforilor se fãcuse, atunci se adunã norul cel ponegriț și gros, și puterea vînturilor se strîngeã, ca de odatã izbucnind cu repejune, întunecatã vijelie asupra nãstrã iute sã o pornescã.

O frați! o maice! o pãrinți! Cãte dureri și lacrãmi pentru voi se gãtesc? Se apropie vremea cãnd pe voi o amarã jale va sã cuprindã. Sosesce cẽsul, cãnd ai noștri prẽ iubiti, prin sãmceã de sabie pierind, vor sã se despãrțescã de voi, și sã-i plîngeți în zadar! Dar vine și svertul adãogirii slavei nãstre; cãci sfaturile celui prẽ înalt se împlinesc, și cu singe biruințã cumpãrãm! Atuncea đic, cãnd în totã liniștea ne bucurãm de milostiva și înțelepta chivernisire a vitẽzului nostru Domn, iatã acea grãznicã fiarã, împãrãția turcescã, asupra nãstrã se nãvãlesce. Acum trecuse Dunãrea și în pãmînt cu singe ne amestecã, și cu cãt mai slabî ne gãsiã, cu atãta mai cumplit ne zdrobiã. Spaîma inimile tuturor înghețase, cutremur mare pe toți coprinsese, și erã potop de obște, o tãcere surdã în totã țara. Mórtea în fețele tuturor zugrãvitã se vedeã. Grije erã nu sã trãim, ci cum sã murim! Durere amarã! suspinuri duioșe, jale ascuțitã din tãte pãrțile se vedeã și se audã!

Însã acela, carele pentru toți priveghiazã, și în mânia lui friul împãrãțiilor ține, din mijlocul înaltului cer pe scaunul sãu cel de foc ședẽnd, acela care tãte lucrurile cumpãnesce, și pe cei mindri surpã, pe cei puternici ai pãmîntului sfãrimã, pe cei rãniți și slabî din mijlocul pieirii ridicã și-i duce ca sã sdrobescã capetele celor buiãci, sã cunoscã totã fãptura cã nu se împlinesc tãte cãte-și fãgãduiesce lui-și omul; acest înalt Dumnedeu, đic, carele vînturã ca plãva corãnele împãrãților ia pe Ștefan sluga sa de mână îmbãrbãteazã inimile norodului celui pinã la mórte înpãmîntat, și pune biruințe în mânia lui Ștefan. Purcede cu toți ai sãi, întimpinã pe vrãjmași, lovesc fiara, o sperie, o rãnesc!... Ne mîntuim.

Cine ar putẽ crede auditorilor, de nu așã s'ar fi întimplat, ca o țarã micã ca acẽsta ar fi putut birui acea im-

părăția, care peste multe scaune răsturnate, puterea sa a întărit? Nu se poate asemăna biruința acesta, cu cele mai strălucite izbândiri ale norodului lui Dumnezeu? Nu se poate dice că și aici îngerul nevedut, pe cei străini de felu-i, i-a risipit? Nu se cunoște mâna celui Inalt în inima povățuitorului oștirii? Nu se vede, ca lumina zilei, bunătatea celui ce s'a învrednicit ajutorului de sus? Așa, auditorilor! și mila celui ce a ajutat mare este, și bunătatea celui ajutat de socotim, și smerenia lui de ridicat la cer.

O cât este de greu, auditorilor, în mijlocul biruințelor a se păzi smerenia! Atunci când sufletul îmbătat de norocirea izbândii, plin de sine însuși, veselit de împlinirea sfatului, mai apoi sunetul armelor, gróznicele strigări ale biruitorilor, duiósele glasuri și vaiete ale celor biruiți, lovesc pe atâtea părți sufletul biruitorului, cât nu-i cu puțință a nu-l mișcă, mai ales când pre dinsul unul pricina biruinței îl socotesc, și întru aceeași vreme însuși, când pe puterea cea nevedută o cunoște, și planul ostașilor, lui Dumnezeu îi închină; cu greu este, dic, atunci pe ascuns în inima sa să nu rămâie vre o gândire pentru sine. În vremi ca aceste, cei fără de lege buiucindu-se, la cer cu mândrie caută. «Noi sintem, (dic ei) și cine poate a ne sta împotriva?» Iar cuviósa iscusință atunci mai tare rațele sale slobóde, când nebunia mai desfrinat alérgă. Aceia saltă, jócă de trufie; împléndu-se, perde judecata. Iar acesta smerită, cu mâini ridicate către cer, de sfințenie îmbrăcându-se agonisesc plăcerea lui Dumnezeu.

Așa təcú Ștefan, vítéz biruitor, Voievod pámintén! Dincolo biruiesc mândria, dincóce pe vrájmași sfărámă! Óstea pe de altă parte cu mare simțire povățuiesc și peste tóte ca o povață a țării sale se face, de tóte loviturile sprijinind-o și apérând-o. Și în loc ca din izbінде să se înalțe, dintru acestea mai mult slábiciunea omenéscă cunoște. Nu sabiei ci rugii, nu taberii ci bisericii nădájduiesc și, cunoscând fintina biruințelor, către ea alérgă. Au nu vė aduceți aminte că în nóptea cea despre bătălie, la acel om care lepédându-se de lume și de poștele lumesci, în pustiú numai spre a lui Dumnezeu laudă se închisese, la acel loc, dic, necálcăt de urme omenesci, în mijlocul pădurilor, în culcușul fiarelor sălbatice, către acel sihastru, Ștefan a năzuit, și plecând armele petrahilului, din codri căută și

aduse biruințe în tabere? Vie acum acei cari în puterea brațului sevă nădăduiesc! Vie acei cari dic că vitejia n'are amestec cu legea, și vađa pe cel mai mare biruitor, căđut pe fața lui dinaintea unui om prost, pe cel puternic dinaintea celui slab în genuche, cu lacrămile pe obraz, dicend: «părinte, rógă să biruim!» și cunoscă că biruințele nu sînt ale ómenilor, ci ale lui Dumnezeu.

Veđ, auđitorilor, că nu este cu puțință biruințele vite-zului acestui să le sfiřim. Că ce curgere de voróve póte fi așa de indestulată ca pe tóte să le cuprindă? Pentru acésta nici eu n'am gând ca pe tóte de amăruntul să vi le zugrăvesc, ci numai pomenindu-le, să vi le aduc aminte mẽ mulțumesc. Care Voevod mai multe rėzbóie a avut? Care Domn mai mari biruințe a făcut, și aceste, în deosibite vremi și locuri, cu deosebite némuri? Ca fulgerul de la rėsărit la apus a străluminat; martori sînt Leșii cari cu singele lor pămîntul nostru a roșit! martori Ungurii, cari pe satele și cetățile lor de foc potopite le-aũ veđut! martori sînt Tătarii, cari cu iuțela fugii lor de ferul lui n'aũ scăpat! Martori sînt Turcii cari în fuga lor nu putură atlá mîntuire! Martori sînt Muntenii cari de călărimea nóstră s'aũ zdrobit. Martori sînt tóte némurile de prin prejur, cari ascuțitul săbiei lui aũ cercat! Martori sînt iar aceste némuri, nu mai puțin biruinților cât și bunătăților lui. Dar să lăsăm aceste, să nu mai lungim a însângeratelor arme voróve! Că măcar că în mijlocul lor, ca dinaintea altarului lui Dumnezeu a petrecut, însă acea idee care din spunere se face, ne umple de cutremur, de oțerire; ci să ve arătăm că n'a fost numai la biruințe smerit, ci și la pace drept, și acésta este partea doua ce vroim să urmăm.

(Va urma).

UN CUVÎNT

Ce este mai dulce de cât a aveã pe cine-vã credincios și sigur, căruia ai puté spune tot cum ai vorbi cu tine însuți?

A R D E Î U L

(Capsicum annuum, fam. solanceelor.)

Ardeiul este o plantă ierbosă, care se cultivă prin grădinile cu zarzavat, are tulpina târicică și cu multe ramuri; ramurile cresc în lături și în sus, dând plantei o frumoasă înfățișare, iar la locul unde ele se prind de tulpină sînt nodorose. Foile sînt oval-ascuțite și sînt aședate pe ramuri în cercuri (verticille) lăturașe. Fructul se, ardeiul pe care îl mîncăm, este o capsulă (nedehiscentă) plină cu semințe; el stă cu codița prins (inserat) la axila verticilelor și conține un principiu esențial iute.

Principiul iute al ardeiului se numește *capsicină* și ea produce iuțela ardeiului.

Toți șcim că sînt mai multe feluri de ardeieri și anume: *ardeiul lung* (capsicum annuum longum) care este întrebuințat în popor (pe la țară) în prepararea murăturilor; *ardeiul gras* (c. a. grossum) pe care îl întrebuințăm în bucătărie (pe la orașe) în prepararea ardeiului umplut cu carne tocată; *ardeiul nemțesc* (c. a. parvum) pe care poporul îl întrebuințază ca condiment la masă; *ardeiul cirేశă* (a. c. cerasiforme) care este tot iute ca cel nemțesc și care se întrebuințază prin orașe în prepararea murăturilor cu oțet. Oțetul fiind o substanță destructivă a otrăvurilor iuți, înmăie forțe mult tăria ardeiului. Mai există în alte țări un ardei arbust, dar necultivându-se în țara noastră n'avem a ne ocupa de el aci.

Din tôte aceste feluri de ardeieri cel mai iute este cel nemțesc și de acela poporul îl întrebuințază ca condiment; ardeiul lung este și el iute, dar mai puțin ca cel nemțesc; cât despre cel gras, el de obicei n'are tărie, însă une-orî pôte fi și tare. Se petrece cu ardeiul ceea-ce se petrece mai cu tôte plantele, căci vedem în aceeași familie plante iuți sau otrăvitoare și altele nevătămătoare; nu mai departe, chiar între plantele cari produc otrava cea mai energică numită strihinină este între ele o specie numită de Francesi *titan-cotte*, inofensivă și care se întrebuințază la curățenia apei.

Lăsând la o parte meștegul bucătăriei să spunem aci câte-vă cuvinte numai de ardeiul tare (or-care ar fi el), căci popo-

rul îl întrebuințază ca *condiment* la masă, având într'o solniță ardeiū și într'una sare, și ca *medicament*, pe care-l pișează și-l aplică ca doctorie înfierbîntătoare pentru a gonî junghiurile de la încheieturi, sau îl bea fierț în vin pentru a se înfierbîntă, tot în cas de rēcělă. Poporul, de cînd a cultivat ardeiul, a observat că e folositor în bôlele sus citate, fără a fi sciut de capsicina d-lor chimiști; să se observe însă că tot acest popor alérgă de cumpără *pain expeller*, care nu este de cât o compoziție de amoniac cu tinctură de ardeiū; cred că ar fi mai bine ca fie-cine în casă să-și prepare tinctura de ardeiū punênd ardeiū tare în spirt și a doua zi va aveà o tinctură tare cu care se pôte unge în durerile reumatice. Dar șarlataniî nu trebuie și ei să trăescă? Dacă cel puțin în școli s'ar învêța lucrurile practice și de folos, o Hagiică (piața Traian, București) n'ar mai vinde sticla cu 20 franci (și pretextând a urmà 5 sticle pentru a se vindecà de bôlă).

Ardeiul este bun în casurile de reumatism nu numai a se unge cine-và pe din afară, ci și a-l luà pe dinăuntru, căci tăria ardeiului înlesnesce arderile în corpul nostru, și este sciut că reumatismul provine din causă că în corpul nostru se adună acid lactic care nu s'a transformat, și peste care dând iuțela ardeiului îl distruge. Recomandăm dar tuturor bunilor Români, a conservà la masă ardeiul strămoșesc, numai să nu abuseze de el, căci atunci pôte produce aprindere la stomac. Strămoșii noștri întrebuințau mult ardeiul și bine făceau. În timpul rēsboiului am observat că Bulgariî se hrăniău mai mult cu ardeiū; luaū ardeiū uscat (înșirat) pe care-l puneau în strachină cu apă fiartă, îl frămîntau cu lingura, puneau și mămăligă și făceau un fel de terci, pe care-l mâncaū cu multă plăcere; însumi m'am hrănit mai multe zile în acest chip și m'am pomenit vindecat de un reumatism vechiū. Cu tôte acestea nu recomand să facem tot aș-fel, pe cât timp avem carne, pâine, etc., ci voiesc a sustinê ca ardeiul să nu ne lipsescă din solniță, și să-l întrebuințăm mai ales preparat cu carne. Nenorocirea e că ađi nici în popor nu mai găsesci ardeiū în solniță, căci bietul Român, copleșit de nevoile civilisației actuale nu mai are timp să cultive și ardeiū.

Dr Buđău

O lecție de citire.

SNÓVA POPULARA (1).

Un boier, aușind trecend pe la pórta sa un precupeț cu cireșe, ăise slugii sale, un Țigan:

— Du-te mă de adu vre-o două de probă!

Țiganul se duse numai de cât, ceru două cireșe și pe când se întorcea cu ele, fiindu-î poftă mănca una.

Boierul vędendu-l numai cu una răcnì la el:

— Numai una aduci, Țigane?

— Auliù, d'apoi una o halii și eu; una pentru tine, măncale-ași, și una pentru mine.

— Cum ai mănecat-o, dobitocule, cum?!

— Uite-așă cocóne — ăise Țiganul — măncañd-o și pe cealaltă.

N. Gădeiu
Invěțător, Tutova.

(1) Aușitã de la Constantin Negarã, comuna Buda, Tutova.

CARTOFUL (1)

Observațiile făcute de Parmentier.

esultatele și observațiunile, asupra cartofului, publicate pe fie-care ȃi, aũ atras atențiunea farmacistului Parmentier, care de la 1771 — 1773, atãt ca particular, cãt ca și însãrcinat din partea Academiei de Besançon, studiã cartoful cu deamãruntul, și la 1773, publicã un memoriũ sub titlu «Analisa chimicã a cartofului,» care aũ avut rezultate favorabile asupra culturii acestei plante.

Pe la 1772, Parmentier, cunosceã 50 de varietãți de cartofi, pe care le-a primit din Alsacia, Olanda, Saxa, Irlanda și America. Pe la 1774, Parmentier publicã o traducere a lui Model germanul, care tractã despre extragerea alcoolului din cartofi.

Marea isbîndã a lui Parmentier.

Parmentier, care se pôte prenumera printre adevãrați apostoli ai agriculturii franceze, prin sfaturile sale, a fãcut pe regele Ludovic, al XVI-lea sã înțelegã, cã cultura cartofului în Franța, numai atunci va putã prinde adevãrate rãdãcini cãnd acestei plante i se va consacra o serbare oficialã regalã. Ceia-ce s'a și fãcut la 24 August 1785 la Versailles.

În aceã ȃi de sãrbãtore regalã, Ludovic, la îndemnul lui Parmentier, și-a pus la butonierã, un buchet de flori de cartofi, pe care i l-a prezentat, iar regina a fãcut ca buchetul de flori sã i se punã în pieptãnãtura sa. Tõte ȃiarele de pe timpul acela afirmã, cã mulți cultivatori de cartofi din apropiere de Versaille, ca și servitorii lui Parmentier, în aceã ȃi aũ câștigat mulți bani, fiind-cã toți curtesanii cari aũ venit în aceã ȃi spre a prezentã omagiile lor regelui, aũ voit sã imiteze pe stãpãnul lor, și doriaũ cu ori-ce preț sã-și procure flori de cartofi. Așã cã în aceã ȃi, o singurã

(1) Veđi No. 22.

flóre de cartof, aũ ajuns sã se vîndã cu 240 lei, și cu tóte acestea nu se mai gãsiã. Tot în același an, culturile de cartofi din șesul Sablon, a fost pãdite de cãtre soldați, ca nime sã nu se apropie de ele, ca și cum în acel șes ar fi fost nisce magasii cu iarbã de pușcã sau cu dinamitã, iar cãnd cartofii se apropiã de copt, se dã ordin soldaților ca peste nópte sã se prefacã cã dorm, așã cã populațiunea nãvãlind peste nópte, a furat nu numai tuberculele, dar și vrejii. Numai prin ast-fel de mësuri s'a putut rãspîndi mai curînd culturã cartofului în tótã Franța.

Cartoful și fómetea.

Dupã cum am vëdut, rãspîndirea cartofului ca plantã alimentară s'a fãcut fórte încet în tótã lumea, cãci mai întiũ, trebui ca fómetea sã-și producã efectele sale, asupra populațiunilor, în diferite perióde ale secolului și în deosebite state ale lumii, ca sã lase în doliũ atãtea sute de familii.

De óre-ce în aceste timpuri, nu erau cãile de comunicații pe uscat și pe apã cum sînt astãdi, așã cã transportul produselor agricole se fãcea cu multã greutate de la o țarã la alta.

Insemnãtatea cartofului.

Cã cartoful jócã un rol însemnat în economia domesticã pentru om și animal, astãdi nu se mai discutã, fiind-cã rolul cartofului în produciũnea agricolã a unei țãri în general este bine venitã, de a echilibra lipsã de hranã a populațiunii de la o recoltã la alta, care de multe ori, și în cele mai multe casuri, acãstã distanțã este fórte mare la clasa muncitorului de la țarã.

Cum stãm noi cu cartoful?

Ce se face însã la noi cu cultura cartofului, n'avem și noi fabrici de alcool de ce sã nu profitãm și noi de experiențele altora, în ast-fel de cestiuni economice? Noi, cu un pãmînt atãt de roditor, în cãt pietra fãrãmate și semënatã trebuie sã producã chila de grãu!

Stăm nepăsători la așa isvor de producțiune economică pentru cel sărac ca și pentru cel bogat. La noi când porumbul lipsește, țăranul este amenințat să móră de fómă, dacă statul nu i-ar veni înajutor, pe când cartoful l-ar pute scuti de ast-fel de mijlóce.

Avem atâtea exemple la noi în țară și cu tóte astea nu s'a luat nici o măsură de a se întroduce cit mai mult cultura cartofului de agricultorii noștri, atît de cei mari cât și de cei mici.

O minune a cartofului

La 1754, populațiunea Irlandei mergeâ descrescênd din cauza fómetei. Prin introducerea cartofului în cultura Irlandei, care a reușit atît de bine, și efectele căruia nu s'aũ putut denegà, de óre-ce acéstă cultură a adus cu sine creșterea populațiunii cu un milion 600.000, în timp de 27 de ani, și în timp de 72 de ani populațiunea a ajuns la 7 milióne.

Acest fapt atît de adevêrat, probéză pînă la evidență că cartoful nu numai că a apêrat populațiunea Europei în contra fómetei, ci a contribuit în mod însemnat la înmulțirea ei, precum și la progresele economice.

Ce mēsuri ar trebui luate?

Intru cât privesce înmulțirea culturai cartofului mai folositoare pentru populațiunea noștră de la țară, cred că trebuie luate mēsuri din partea statului, iar statul în cazul de față va pute lua de exemplu îmbunătățirile de cultură ce aũ început a se face pe domeniile Corónei.

Regele nostru, care acum 20 de ani a sciut să înșire armata țării în linie de bătaie pe câmpiile Bulgariei, a sciut tot așa de bine, ca să întindă plugul pe domeniul Corónei, plugul economiei și îmbunătățirilor agricole, luând de exemplu în cazul acesta pe cei mai iluștri generali ai Romei, cari schimbau córnela plugului cu spada, când interesele Romei erau în pericol.

Un ast-fel de exemplu póte va stimula mai mult pe agricultorii noștri, la o mai bună cultură a cartofului, alegênd

soiurile cele mai bune și mai bogate în feculă, ca să p^otă trage mai multe folose.

Să scie din date istorice că în t^ote timpurile, împ^{er}ați și regi, acolo unde au v^{ed}ut îndărătnicia într'o direcțiune economică ore-care, s'au dat ordine de îndreptare, sau s'au adus lucrurile ast-fel în cât populațiunea ambițioasă, a căutat a îndeplini dorințele venite de sus. Acolo unde dorințele nu s'au ascultat, agricultura a decădut și statul s'a ruinat.

Când populațiunea Italiei sub August, nu s'a mai ocupat de producțiunea agricolă, ci de lux, Roma a căd^ut.

De și August prin Mecena s'a adresat poetului Virgiliu ca să descrie agricultura ca o instituțiune divină, și cu t^otă munca intelectuală ce Virgiliu a depus ca să descrie în versuri tot ce agricultura p^ote să producă, precum și folosul economic al acestei producțiuni, cu privire la partea morală și materială a populațiunii, totul a rămas zadarnic din cauză că luxul și corupțiunea cari înghit bogățiile pentru tot-d'a-una, erau prea înaintate. Ast-fel că lupta economică cu cea a r^{es}b^oielor, ne mai merg^înd mână în mână, poporul Romei căd^u în fața unor inundații de pop^ore barbare.

Noi, ca un popor independent, nu mai avem dreptul de a ne pl^înge ca în trecut în contra nim^înui, fiind-că avutul țarei stă în munca dr^{ep}tă și onestă a mâinilor n^ostre, cari ne vor fi tot-d'a-una adev^{er}ății creditorⁱ, la cari trebuie să se adreseze fie-care cetățian, care doresce binele acestei țări.

Să nu uităm că fericirea unei populațiuni stă ascunsă sub brazda ce o r^{es}t^ornă plugul; plugul însă r^{es}t^ornă aurul care măresce bogăția și fericirea pop^orelor.

Deci agricultura este stinca de granit, pe care se r^{ez}emă temelia unuⁱ stat și fericirea unuⁱ popor.

Acum în urmă, mă adresez către voi, iubiți elevi, și vă d^{ic}: să nu vă g^ândiți numai la funcțiunile statului, la medicina și advocatură, ci și la agricultură, pe care trebuie să o îmbrățișăm, nu ca pe o mamă vitregă, ci ca pe o mamă bine-cuv^întată de Dumneđu, de la care isvorăște bogăția și fericirea tututor pop^orelor (1).

V. S. Moga.

(1) Estras din conferința ținută la 10 Ianuarie la gimnaziul Șincai, asupra cartofului, din punct de vedere economic.

PIATRA TEIULUI

— Legendă —

De teritorul comunei Călugăreni (jud. Némțu) în mijlocul unui șes din dreapta riului Bistrița, mărginit de muntele Ceahlăul și udat de pârișul Bistricióra, se ridică o stîncă, în forma unui turn; are o înălțime de 48 metri și o grosime de 24 metri.

Asupra existenței acestei stînci circulă următoarea legendă printre locuitorii din împrejurimi:

Diavolul vedînd că omenii se fac din ți în ți mai răi, a hotărît să piardă lumea de acolo. În acest scop s'a dus noptea și a luat de pe muntele Ceahlăul o stîncă mare și și voia s'o ducă în sbor, s'o trîntescă în Bistrița și să facă un zăgaz, ca apa venind multă să se reverse din matcă și să înece lumea.

Cum diavolul sbură cu stîncă în gură, de o dată cocoșii cîntă și dracul ne mai avînd putere, scăpă piatra din gură și cădû unde se nimeri. Cădû tocmai pe șesul Călugărenilor și diavolul se făcû nedevut. Lumea, putû ast-fel să scape de un mare potop.

Și de atunci, mulți ani or fi, stîncă se chîmă Piatra Teiului sau Degetul-Dracului.

Poporul crede că și acuma e locuința Diavolului acolo, că vine noaptea să ridice piatra și s'o urnescă din loc, dar că nu mai pôte. In unele nopti, întunecose de tot, se ved acolo scăpărând scintei.

Petre Petrescu.

VETERINARIA POPULARA

omnul Lt.-Colonel Dionisie Fotino va pune în curînd sub tipar o valorosă scriere intitulată: *Veterinăria populară*, pentru principalele bôle interne și externe ale cailor, boilor, oilor, caprelor, porcilor, căinilor și pasărilor de curte, precum și o instrucțiune sumară asupra grajdurilor, nutrimntului, igienei și îngrijirilor, precum și măsurile de poliție sanitară-veterinară la epizootii.

Autorul însuși spune în prefață că această scriere e destinată pentru marea familie a agricultorilor, precum și a tuturor proprietarilor de animale domestice, cari locuiesc departe de ori-ce veterinar și trebuie să-și caute singuri animalele.

Intr'adevăr, practica medicinei veterinare ne arată, că cea mai mare parte a bôlelor ce vedem pe fie-care ți, provin din relele condițiuni igienice, în cari se țin animalele. Cea d'întîiu grijă ce trebuie să preocupe pe fie-care proprietar de animale, este să dea animalelor sănătose îngrijirile necesare spre a le ține în astă stare, de cât să facă cheltueli când să bolnăvesc. De asemenea, trebuie să cunoscă cauzele cari produc bôlele și să ia masuri a le împiedică, căci animalele mai ales pentru agricultor, formeză un bun capital pe care nu trebuie să-l piardă din cauza nesciinței sale. Autorul, prin lucrarea de față, vine în ajutorul celor ce sînt lipsiți de veterinar. Iată ce dice d-sa în prefață: «Scriind modesta mea lucrare, n'am avut alt scop de cât a lumina pe proprietari și cultivatori cum să se porțe față cu diferitele sale animale, când sînt sănătose și în cas de bôlă, și a sci să le îngrijescă în lipsă de veterinar. . . . In fie-care capitol m'am silit dar a nu arătă de cât cea-ce publicul pôte într'adevăr învêța și tot ce-î folositor să scie. . . . M'am ferit cât am putut a întrebuiță cuvinte tehnice, și frazele le-am pus lămurit și precis ca să pôtă fi înțelese de totă lumea.»

Igiena și Zootechnia, adică arta de a ține animalele sănătose, de a le perfecționă, de a le înmulți, ocupă un loc important în această lucrare.

D-nul Lt.-Colonel Fotino (ați pensionar) a fost profesor de

Ipologie la școlă militară și profesor la școlă veterinară. Afară de acesta, a ascultat profesori distinși din alte țări precum: pe dr. Zürn (Lipsca), dr. Müller (Berlin), dr. Fontan (Lyon), și dr. Felizet (Alfort), în privința Pathologiei (bôlei) animale; pe dr. Freitag (Halle) și dr. Gorjan (Saumure), în privința zootehniei; pe Wolf (Saumure) pentru igienă; iar pentru pasările de curte a audiat pe dr. Oettel (Weimar) și dr. Röll (Viena), toți profesori la diferite facultăți.

Tôte cunoscințele acestea, d-sa a căutat să le traducă în românește în așa fel, în cât să se popularizeze cât se pôte de repede. Bine ar fi ca autorul să înlocuiască pe cât va fi posibil, termenii științifici prin alte vorbe mai lesne de priceput de către agricultori; ast-fel s'ar realisă pe deplin scopul ce urmăresce.

Cartea va cuprinde 7 părți:

Partea	I,	principalele bôle externe și interne ale cailor.
	II,	» » » » » » boiler.
	III,	» » » » » » oilor.
	IV,	» » » » » » caprelor.
	V,	» » » » » » porcilor.
	IV,	» » » » » » câinilor.
	VII,	» » » » » » pas. de casă.

În numerele viitoare vom publică câte-vă paragrafe din cuprinsul acestei lucrări, spre a se vedé cum tratéză autorul chestiunile dintr'însa.

V. Stoicănescu.

A P E L

Sub-semnatul învățător al școléi din comuna Dimachenî, județul Dorohoiu, în interesul culturéi păturei rurale, a luat inițiativa de a înființa pe lângă această școlă o mică bibliotecă.

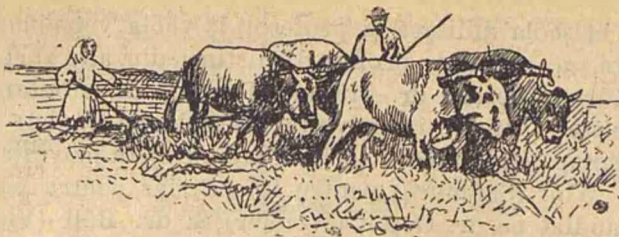
Pentru realisarea acestui scop, apelez la toți d-nii autori didactici și literari precum și la administrațiile tutulor revistelor și la d-nii librari și editori, rugându-i să bine-voiască a contribui la realisarea acestei idei.

Am speranță că acest apel va găsi un răsunset în inimile tutulor persónelor generóse și doritoare pentru cultura țărănilor.

În numele tinerimeî rurale, vă rog să primiți mai nainte mulțumirile nóstre.

D. Adamescu

Învățător, com. Dimachenî, jud. Dorohoi.

Cronica Agricolă și Comercială.

— Februarie —

Unele lucrări cari nu s'au putut termina în luna lui Ianuarie, s'au putut face cu multă înlesnire în luna Februarie, ca tăiatul și curățitul pomilor de prisosul ramurilor, de curățitul omișilor și a muschilor, cari n'aduc de cât rău unei bune vegetațiuni. Pomii roditori s'au putut săpa, precum și alte plantații de copaci din apropierea casei și din grădini. S'au putut pregăti răsadnițele pentru semănarea unor plante de grădină, ca varză, conopide, gulii, pătlăgele și altele, cari plante trebuie mai pe urmă răsădite în grădină. Dacă răsadnițele nu s'au pregătit încă, se pot pregăti chiar și acum; locul cel mai bun este în apropiere de casă și expus spre miază-zi.

Odată locul ales, se sapă o gropă în pământ care pôte să aibă aceeași lățime și lungime, adincă de 50—70 centimetri; în locul pământului scos din gropă se pune băligar de cal, ca cel mai bun, iar daca n'avem acest băligar se pune de vită cornută. Băligarul trebuie să se potrivească bine cu furca și să se calce cu picioarele ca să fie de o potrivă peste tot; peste acest băligar se pune un strat de pământ bun, în care se sémână semințele. În jurul gropii se mai pune o cutie de lemn; care spre miază noapte să fie înaltă de 50 c. m. și spre miază zi de 20—30 c. m.

În locul cutiei de lemn se pôte face un gard de băligar, care este mai economic. După ce semințele s'au sémănat, în ast-fel de răsadnițe, se acoperă pe d'asupra cu un geamluc, ca cel mai bun, pentru că prin el trec rațele calde ale soarelui și ast-fel semințele încolțesc mai de grabă și tinerele plante cresc mai repede.

La cas de nevoie se pot întrebuiță rogojini, cu cari se acoperă răsadnița, mai cu sémă noaptea și chiar ziua când este frig, ca tinerile plante să nu degere.

Pentru ce numai grădinari străini, după cum sînt Bulgarii, să-și facă răsadnițe, pentru ca să-și prepare plantele trebuincioase la sădiri mai de timpuriu, și pentru ce această faptă bună să n'o facă și învățatorii, pe cât timp băligar găsec în comune destul și fără nici o cheltuială, și tot ceea-ce i-ar costă ceva parale ar fi geamlucul sau rogojina, care numai scumpă nu pôte să fie? Prin facerea unei răsadnițe mai bune din partea învățatorilor pe lângă școlă, ar fi un model și pentru țaranul din comune, căci prin exemple bune trebuie căutat a înrădăcină munca rodnică printre țarani, cât și în special printre copiii cari umblă la școle comunale.

Mici grădini de legume, ca model, și pe lângă ele și o mică răsadniță, s'ar puté fôrte bine face și pe lângă școlele primare din

orașe, unde curtea este mai mare. Chiar în Bucuresci se găsește în ast-fel de condiții multe școle primare. Folosul n'ar fi numai pentru institutori, ci și pentru copii, căoi în grădini s'ar găsi și plante pe cari copiii le învață în școlă în cartea de citire sau științele naturale.

Din cauza timpului frumos, în unele județe din țară s'a început chiar semănatul orzului și a altor plante de primăvară. În grădina de legume pământul s'a putut pregăti pentru semănatul legumelor mai cu semă mazerea și bobul, pină și a altor zarzavaturi ca morcovul, pătrunjelul, ceapa, spanacul și altele. O lucrare ca și semănatul pământului mai de timpuriu, înlesnesce și mărește producțiunea unei plante fie leguminoasă, fie cereală.

Pe lângă timpul frumos și bun pentru multe din lucrările câmpului și ale grădinilor, în unele părți ale țarei; am avut și timp umed și pe la sfârșitul lui Februarie a cădută și puțină zăpadă în unele părți ale țarei, care a întârziat puțin lucrările câmpului.

Dar această schimbare bruscă a timpului de la cald la frig, a durat puțin, în folosul semănăturilor și a lucrărilor câmpului, pe care un bun cultivator nu le amână de pe o zi pe alta, de cât numai atunci când timpul îi pune piedică, fiindcă numai ast-fel bunul cultivator are spor la munca lui zilnică, care-i înmulțește producțiunea, pământul și bogăția casei.

Să reviu la vânzările de produse din târgurile noastre, produsul pământului care se câtă mai mult este porumbul, care o scim că s'a făcut și mai mult în anul trecut, pe când cele-lalte produse chiar dacă s'ar căută nu se găsește, de cât în prea mică cantitate, prețurile cu cari s'au vândut sînt tot acelea pe cari le-am publicat în cronică agricolă de la sfârșitul lunii Ianuarie.

Aceste stări ale prețurilor, în târgurile noastre ca și în cele străine, ne probază încă odată mai mult că adevărul asupra producțiunii agricole din anul trecut, pină în prezent nu se cunoște. Și tot ceea-ce s'a spus, a fost că atât vânzătorii cât și cumpărătorii, se înșelă unii pe alții, iar bursa și pe unii și pe alții.

În fie-care cronică pe lângă prețurile din târgurile noastre vom da și prețurile din principalele târguri din străinătate, cari cred că vor interesa pe cititorii acestei reviste.

Ast-fel în principalele târguri din Germania, grâul se vinde cu 25 lei și 50 cent. suta de chilograme, secara, orzul și ovăzul cu 18—20 lei suta de chilograme. La târgul din Strasburg se vinde grâul cu 27 lei și 50 cent. În târgurile din Belgia grâul se vinde cu 20—22 lei suta de chilogr., iar secara, orzul și ovăzul cu 14—16 lei suta de chilograme.

La târgul din Viena, Pesta și Amsterdam, grâul se vinde cu 25 lei și 50 cent., iar la târgurile din New-York și Chicago, (America) grâul se vinde cu 19—20 lei suta de chilograme.

La târgul din Paris grâul indigen se vinde cu 28—30 lei suta de chilogr., iar unele grăuri străine cu 20—21 lei; secara se vinde cu 16—17 lei; orzurile și ovăzurile cu 15—21 lei după calitate, iar porumbul cu 12—14 lei suta de chilograme.

În cele-lalte târguri franceze, prețul mijlociului la grâu se poate socoti de 28 la suta de chilograme, la secară de 17 lei, la orz de 16 lei și ovăz de 18 lei suta de chilogr.

Acestea sînt, în resumat, prețurile la cereale, în principalele târguri străine, de la sfârșitul lunii lui Februarie.

V. S. Moga.

E R A T A

În No. trecut în poesia «Noul frățior» s'a strecurat o eröre de tipar.

În strofa II-a versul:

Un băețel drăguț, *plîngend*.

Trebue citit:

Un băețel drăguț, *plăpând*.

Răspunsuri la întrebările din No. 20.

I. *De unde vine obiceiul la țile de sărbători mari să se tragă o sută unu tunuri și nu numai o sută?*

În Germania este o tradițiune care spune că la Augsburg s'a dat pentru prima oră o sută și unu tunuri. Eră vorba să se primescă un împărat care venia dintr'un război. Consiliul comunal decise să se dea o sută de tunuri. Ofițerul de serviciu, nefiind singur câte anume tunuri se trăsese, porunci să mai dea unu ca să fie în tot cazul suta implinită.

Delegații unui oraș vecin, creșdend că acesta s'a făcut într'adins, au dat și el într'o altă ocazie tot o sută și unu ca să nu rămăie mai pe jos. De aci s'a făcut obiceiū.

II. *Care este origina numelor date notelor de muzică do, re, mi, fa, sol, la, si?*

Ele se datoresc lui Guy d'Arezzo (anul 990 d. Cr.) care a întrebuintat un himn către Sf. Ioan, în care fie-care vers începe ridicându-se cu un grad diatonic. Acastă însemnare reușind înțlia oră, el a urmat să le întrebuinteze, și de atunci a rămas așa.

Iată acel himn:

UT *queant laxis*

REsonare *fibris*

MIra *gestorum*

FAMuli *tuorum,*

SOLve *polluti,*

LABii *reatum.*

Sancte *Ioannes.*

Mai tirziū, în sec. XVII, tot în Italia, s'a înlocuit *ut* prin *do*.

III. *Ce monete pörtă pe ele literile A, E, I, O, U și ce însemnăză aceste litere?*

Frideric III, împărat al Germaniei, (mort în 1493) a adoptat ca deviză aceste cinci litere cari prevestiau în mod misterios sorta Austriei. Acastă deviză a fost pusă de el și pe monetele ce bătea.

Ea însemnăză pe latinesce:

Austriæ Est Imperare Orbi Universo.

(Austriei este dat a stăpini peste tot pămîntul); iar pe nemțesce:

Alles Erdreich Ist Oesterreich Unterthan.

(Tot pămîntul este supus Austriei).

IV. *Șarada: A—VAR.*

NB. Răspunsurile ce dăm aci sint *ale redacției*. Printre cele primite sint unele cari completăză foarte bine răspunsurile noastre; altele cari se deosibesc, dar au importanță din unele puncte de vedere. Vom publică pe cele mai interesante din ele în No. viitor.

Au răspuns la trei întrebări :

M. Grumberg, Drăgășani; N. Ghica, Ploiești; C. I. Ionescu; Teșila; I. Chirică, seminarist Iași; A. Gh. Șahim, Giurgiu; Popescu Vasile, Brăila; N. Popescu—Bodesci, elev, Loco; Gh. Popescu, elev, Loco; Emil Gh. Codrănu, Galați; N. Jordan, Tecuci; V. Catrinu, Vaslui; Gh. Nepotescu, Rădăuți; Ștef. Basilescu, învățător, Vilcea; I. R. Ionescu, Brăila; I. T. Pascal, elev, Galați; Elisa Constantinescu, învățătoare, Chiojdéncia; C. Ionescu proprietar, Chiojdéncia; St. Ghica, Cărbunesci; Rafael Anastasiu, Loco; N. Bărzescu, Zolvol, Dolj; Ionescu P. Gheorghe, elev, Buzău; C. D. Mătase, Hangu; I. Const. Ioan Patru, Diocși, Romanași; Al. Miculescu, elev, Loco; A. Goldberger, Galați; Const. Gh. Delénu; Gh. Nichiforescu, Iași; Moraru Ioan, Iași; Agricola din codrul Herței; Pseudonim; C. Ionescu, Loco; Anonim din Roman; D. D. Stoenescu, Craiova; A. D. Daniel, Craiova; C. P. Buzescu, elev, Loco; Elevii clasei IV seminarul Central; V. N. Popescu, elev, Loco; Th. Vasilescu, Câmpu-Lung; Marin Iliescu, Loco; Radu T. Popescu—Gorgota; I. Dimitriu, Fălciu; I. Vrăbulescu, Loco; d-șora Aglaia Nichiforescu, Iași; V. Crimbașianu, Ialomița; Anghel Gh. Luncă, Birlad; Emil Ivirschi, Iași; P. Petrescu, Iași; S. Stănescu, Loco; L. Lupescu, Loco; I. Ionescu, Loco; P. Popescu, Craiova; De la Mare, Loco; Un cititor, Craiova; Un român, Iași; Dobrogénul, Tulcea; Din Moldova, Bacău; N. N., Loco; L. L. M. Ploiești; C. Constantinescu, Pitești; I. Dumitrescu, Galați; N. Nicolescu, Brăila;

Au răspuns exact la întrebarea II și III:

Gr. Ivănceanu, elev, Ploiești.

Au răspuns exact la întrebarea I și III:

Georgescu S. D., Loco.

Au răspuns exact la întrebarea III și IV:

Sterie N. Iuca, Loco; D'Artagnan—Oena, Loco; V. T. Bălan, elev, Loco; Gh. Șoldănescu, institutor, Fălțiceni; Costică Rîșescu, Brăila; Langin Stroiescu, Ploiești.

Au răspuns exact la întrebarea II și IV:

V. Nițescu, Amărăști, Romanași; V. Marinescu, elev, Loco; V. Ciuraru, învățător, Vaslui; M. Pandulescu, Craiova; Lucreția P. Harnagea, Iași.

Au răspuns exact la întrebarea II:

I. Dumitriu, învățător, Fundu-Răcăciuni, Bacău.

Au răspuns exact la întrebarea III:

I. Chirică, Iași.

Au răspuns exact la ghicitoria IV

Ieromia Radu, preot, Huși; C. Mărgăritescu, elev, Focșani; Horia Furtună, elev, București; I. D. Untaru, Brăila; Albert Hussar, București; Luiza și Emilia Hussar, București; d-șora I. C. Olténu, Sintesci, Ilfov; Const. Baltă de la Ceahlău și I. V. Cojocaru: Radu I. Niculescu, elev, Craiova; Zoe S. Gologanu, Tecești; I. G. Negoșanu, Cănesci, Buzău; d-șora V. Ohan, Hârlău; Pavel I. Theodorescu, elev, Pitești; Gh. Stan, sergent-furier, Loco; Al. Glodénu, Birlad; Maria Nițescu, învățătoare, Homoriciu; N. Scărlătescu, Cosmesci; Elisa Mînescu, învățătoare, Șoimari, Prahova; Emilia S. Bellu, Cara-Murat; d-șorele Maria și Aneta I. Velcovici, Calafat; Victor Manișorénu, Ploesci; C. Manișorénu, Ploiești; Pr. R. I. Smărăndescu, Vida-Cărtojanii, Vlașca; Octav G. Pirvulescu, elev, Buzău; Preot. Revent, Vuteni, Fălciu; V. Costăchescu, învățător, Șoldănesci, Suceava; Petru Galca, București; d-ra Onița Popescu, Clinceni, Ilfov; Vasilache V. Șurup, Loco; d-șora Léna Const. Cărnău, Sintesci, Ilfov; Mari I. Bălescu, Slatina; Preot. I. Predescu, Petresci-de-sus, Gorj; Maria Istrate, învățătoare, Călărași, Dolj; Max Meilixon, Fălciu; St. Dumitriu, Brăila; C. N. Drăguț, N. V. Bogdan, A. I. Forțafoști și Gh. Tuflea, elevi, Craiova; M-elle Hélène Milliotys, Birlad; N. Ghinescu, învățător, Jugur, Muscel; Marichon Moroiano, Loco; N. I. Buciuménu, Loco; d-șora Ecaterine Gh. Apostol, Mărășesci; C. B. Troteanu, Botoșani; Ilie Ivănescu,.....; D. Petróia, Roman; Sfetozar V. Munténu, Turnu-Măgurele; Thermidor, Buzău; C. Popescu și I. Popescu, Prahova; Mihail C. Petre, Craiova; Elistra, Loco; Maier Mendel, Loco; Costică Bănicescu, elev, Câmpu-Lung

M. Opaschi, elev, Iași; Porfir Popescu, învățător, Mehedinți; Gh. Zamfirescu, Loco; Eugenia Berbeciu, Murgeni; D. Simboténu, învățător, Vâlcea; Gh. Manoliu, funcționar, Tecuci; Lucia L. Gologan, Cosmesci; Gh. Niculescu, învățător, Brăila; Albus de la Miricoglu, Loco; I. Vasiliu, Ruși, Vaslui; Paul G. Rătescu, elev, Tulcea; C. Inreșescu, agricultor, Băilescă, Dolj; N. Anghelescu, timplar, Loco; C. D. Nicolaescu, Loco; Gh. Cristescu, Meșișani, Teleorman; d-na D. Comărniceanu, Loco; I. Pruténu, elev, Bacău; Lăzărescu, învățător, Hulub; Pr. D. Petrescu, Gorj; N. Crețulescu, Vaslui; C. Th. Georgescu, Loco; Z. I. Prună, învățător, Olt; Turcu G. Gheorghe, Câmpu-Lung.

Conform însciințării din No. 20 al revistei, dintre deslegătorii de trei întrebări s'a'u tras la sorți 25 și anume :

1. I. Chirică, 2. Popescu Vasile, 3. N. Popescu, Bodesci, 4. Gh. Popescu, Loco, 5. Stf. Basilescu, Rădăuți; 6. I. T. Pascal, elev, Galați; 7. Elisa Constantinescu, Chiojdéna; 8. Rafael Atanașiu, Loco; 9. Al. Miculescu, elev, Loco; 10. C. Gh. Delénu; 11. Pseudonim, 12. C. Ionescu, Loco; 13. Elevii clasei IV seminarul Central; 14. T. Vasilescu, Câmpu-Lung, 15. Radu T. Popescu—Gorgota; 16. I. Vrăbiescu, Loco; 17. V. Crimpășanu, Iași; 18. Anghel S. Luncă; 19. C. Constantinescu, Pitești; 20. Un romin, Iași; 21. De la Mare, Loco; 22. I. Ionescu, Loco; 23. O. Petrescu, Iași; 24. L. L. M., Ploiești; 25. d-șora A Nichiforescu.

Sint rugate toate aceste persoane să trimită la Redacție adresa exactă spre a li se expedia premiul : *Portretul lui Ag. Treb. Laurian.*

NB. *In numărul viitor al revistei vom publica alte întrebări și ghicitor.*

INFORMAȚIUNI

D-l I. Calenderu, administratorul domeniilor Coronei a luat frumoasă și importantă hotărâre, ca în toate școlile de pe domeniile Coronei să fie atârinate pe pereți tablouri cu figurile tuturor omenilor mari ai țării. Cu chipul acesta copiii se vor deprinde de a întipări în mintea și inima lor, figura acelor bărbați cari s'a'u devotat binelui și fericirii patriei.

*

Camera a votat Convențiunea încheiată între România și Serbia pentru facerea unui pod peste Dunăre la Severin. Prin acest pod țara își deschide drum spre Salonic și marea Adriatică, căci Serbia trebuie să-și unescă linia sa ferată cu cele române. Sintem convinși că țara întregă și în deosebi Oltenia va câștiga mult economicese din această lucrare. De alt-fel trebuie să fim mândri că noi, urmașii lui *Traian*, putem reconstrui uriașa sa lucrare de la Turnu-Severin.

*

Ministrul Domeniilor a cerut Corpurilor Legiuitoare un credit de 1.300.000 lei pentru ca să putem lua și noi parte, cum se cuvine la *marea expoziție* ce se va face în Paris în anul 1900. La expozițiunii de asemenea natură un popor poate arăta tot ce produce el și de ce poate fi capabil. De aceia s'ar conveni să luăm cu toții măsură grabnice spre a ne prezenta lumii cu demnitate. Expoziția acesta din Paris va fi una din minunile veacului acestuia.